

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/307/2019
Identifikačné číslo spisu:	4116233998
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:4116233998.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s. so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenej obchodnou spoločnosťou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Štefánikova 8, 811 05 Bratislava, IČO: 36 853 186, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. František Sedlačko, proti žalovanému R. R., bytom S. XX/XXX, S., o zaplatenie 26.258,25 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25Csp/248/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20. septembra 2018 sp. zn. 9Co/333/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 20. septembra 2018 sp. zn. 9Co/333/2017 a rozsudok Okresného súdu Nitra z 1. júna 2017 sp. zn. 25Csp/248/2016 vo výroku, ktorým zamietol žalobu a rozhodol o náhrade trov konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou podanou na Okresnom súde Nitra sa žalobkyňa domáhala voči žalovanému zaplatenia nesplatenej časti úveru s príslušenstvom, ktorý mu bol poskytnutý na základe Úverovej zmluvy uzavretej 2. júla 2014.

2. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 1. júna 2017 č.k. 25Csp/248/2016-60 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 28.611,13 € s 5,05% úrokom z omeškania ročne zo sumy 9.776,43 € od 21. septembra 2016 do zaplatenia, zo sumy 15.288,12 € od 21. septembra 2016 do zaplatenia, zo sumy 1.193,70 € od 15.2.2016 do zaplatenia, a to všetko do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia. Vo zvyšku súd prvej inštancie žalobu zamietol. Žalobkyni priznal plnú náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že spor posudzoval podľa Občianskeho zákonníka. V spore mal za preukázané, že medzi stranami bol zmluvný vzťah, v ktorom si žalovaný nesplnil svoju povinnosť preukázanú listinnými dôkazmi. Súd prvej inštancie preto považoval návrh žalobkyne, čo sa týka nesplatenej istiny z prvého úveru v sume 9.776,43 €, úrokov do zosplatnenia dlhu v sume 429,70 €, úrokov z omeškania v sume 339,25 €, poplatkov v sume 40 €, z druhého úveru v sume 15.288,12 €,

úrokov do zosplatnenia dlhu v sume 769,57 €, úrokov z omeškania v sume 530,69 €, poplatkov v sume 20 eura, z tretieho úveru v sume 1.193,28 €, úrokov a úrokov z omeškania do zosplatnenia dlhu v sume 224,09 € za dôvodne podaný. S plnením dlhu sa žalovaný dostal do omeškania. Žalovaného ako dlžníka súd prvej inštancie zaviazal na úhradu sumy s 5,05 % úrokom z omeškania, tak ako je špecifikované vo výroku tohto rozhodnutia v súlade s § 517 Občianskeho zákonníka a Nariadením vlády č. 87/1995 Z.z. Žalobkyňa poskytla žalovanému finančné prostriedky, ktoré nevrátil. Z dokladov bola jasná výška dlhu. Žalovaný nesplatil svoju zmluvnú povinnosť voči žalobkyni. V rozpore s citovanými zákonnými ustanoveniami súd prvej inštancie považoval nárok žalobkyne, kde si uplatňovala úrok i do budúcnosti z úveru po splatnosti dlhu. Konštatoval, že výzvou na predčasné splatenie dlhu a predčasné zosplatnenie celého dlhu zaniká zmluva ako celok, teda platnosť všetkých zmluvných dojednaní, i tých čo by mali podľa zmluvy platiť po odstúpení od zmluvy. Žalobkyňa poukazovala na zmluvné dojednanie strán s tým, že podľa nej sa do konečnej úhrady dlhu zmluvný vzťah medzi stranami vlastne nikdy nekončí. Súd prvej inštancie sa s týmto stanoviskom nestotožňoval, zmluva o bežnom účte či úverová zmluva boli časovo ohraničené do jej ukončenia zmluvnými stranami, po tomto dátume si už žalobkyňa nemohla uplatňovať úrok, ale len úrok z omeškania, čo jej aj súd priznal. Súd prvej inštancie konštatoval, že úrok je možné totiž si uplatňovať len v prípade, že si to strany výslovne dohodnú a aj to len počas obdobia, na ktorý si to vyslovne dohodnú. Uviedol, že nepriznal žalobkyni nárok na úrok po splatnosti, zrušenie zmluvného vzťahu, pretože podľa ustálenej súdnej praxe (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obo/143/98) vyplýva, že dohodnuté úroky (zmluvné úroky) z poskytnutých prostriedkov patria len do splatnosti (platnosti) dlhu (jeho splátok).

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 20. septembra 2018 sp. zn. 9Co/333/2017 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku, čo do zaplatenia sumy 60,- € tak, že žalobu zamietol a vo zvyšnom napadnutom vyhovujúcom výroku a v napadnutom zamietajúcom výroku rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 89,68 %. Súd prvej inštancie podľa neho správne posúdil uplatnený nárok žalobkyne ako plnenie zo spotrebiteľských zmlúv, na ktoré správne aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka. Pokiaľ súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobkyni prináleží dohodnutý úrok z poskytnutých prostriedkov len do splatnosti dlhu a po splatnosti je dlžník v omeškani a musí platiť veriteľovi úrok z omeškania, je podľa názoru odvolacieho súdu takýto záver správny. Uviedol, že len do oprávnenej držby požičaných finančných prostriedkov, a teda do predčasného zosplatnenia celého úveru v danej veci bolo možné požadovať úrok z úveru a po zosplatnení pohľadávky mal veriteľ (žalobkyňa) právo iba na úrok z omeškania a nemala už nárok na zmluvne dojednaný úrok.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu v rozsahu výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti, podala žalobkyňa dovolanie, ktorého prípustnosť dovolania odôvodnila poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Mala za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa jej názoru v danom prípade síce súd aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval. Žalobkyňa zastáva názor, že nárok na zaplatenie úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení. Poukázala na ustanovenie § 502 ods. 1 a § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka. Žalobkyňa žiadala rozsudok odvolacieho súdu zrušiť v rozsahu prvého výroku, ktorým rozsudok v napadnutej časti potvrdil a rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť vo výroku, v ktorej súd žalobu žalobkyne zamietol a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

5. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací

súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 CSP).

7. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

9. Z obsahu dovolania je zjavné, že žalobkyňa za dosiaľ dovolacím súdom neriešenú považuje otázku existencie a výšky nároku na zaplatenie zmluvného úroku po predčasnom zosplatnení úveru. Zastáva právny názor, že nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení.

10. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania. V posudzovanej veci žalobkyňa v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku (či nárok na zaplatenie zmluvného úroku trvá od poskytnutia peňažných prostriedkov až po ich vrátenie, teda aj po predčasnom zosplatnení), ktorá v čase podania dovolania (7. januára 2019) skutočne ešte nebola dovolacím súdom vyriešená. Na tom, že jej dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nemení nič skutočnosť, že v čase po jeho podaní u ž najvyšší súd predmetnú otázku riešil, a to rozsudkom zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020.

11. V predmetnom rozhodnutí dovolací súd v okolnostiach (skutkových i právnych) obdobných tejto veci najskôr uviedol, že otázka (ne)možnosti kumulácie zmluvných úrokov a úrokov z omeškania po zosplatnení úverovej zmluvy, kde jednou zo zmluvných strán je spotrebiteľ, je predmetom dlhodobej diskusie odbornej verejnosti, nakoľko jednoznačné legislatívne riešenie, ktoré by sa výslovne k problematike vyjadrilo, abscentuje. Z rozhodovacej praxe odvolacích súdov pretrváva nesúlad v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru, kedy sa vyprofilovali tri skupiny rozhodnutí. Jedna kategória rozhodnutí zmluvné úroky po zosplatnení úveru nepripúšťa a priznáva len úroky z omeškania. Druhá skupina rozhodnutí kumuláciu zmluvne dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania po predčasnom zosplatnení úveru pripúšťa. Tretia skupina rozhodnutí pripúšťa kumuláciu dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania obmedzene, iba do výšky, akú by pri riadnom plnení povinností žalovaný na dohodnutých úrokoch zaplatil.

12. Ďalej dovolací súd uviedol, že zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu (aj v teraz posudzovanej veci, pozn.) je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu o spotrebiteľských úveroch. Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obchodného zákonníka. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods. 6 písm. d/ Obchodného zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obchodného zákonníka o zmluve o úvere § 497 a nasledujúcich. Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy, ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

13. Z ustanovenia § 497 a § 502 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods. 2 písm. d/ zákona o spotrebiteľských úveroch). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 veta prvá Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

14. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka či zákona o spotrebiteľských úveroch nevyplýva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

15. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

16. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa; podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná. Veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena. Záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t.j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

17. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

18. Túto vedomosť však dlžník - spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru, spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

19. Na druhej strane postavenie veriteľa-dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

20. Najvyšší soud v rozsudku sp. zn. 5Cdo/42/2020 na základě vyššie uvedeného dospel k záveru, že „v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí“.

21. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.